

GENERALNI DIREKTORAT ZA NOTRANJO POLITIKO
TEMATSKI SEKTOR B: STRUKTURNA IN KOHEZIJSKA POLITIKA
KULTURA IN IZOBRAŽEVANJE

RAZISKAVA ZA ODBOR CULT – IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN ODPRTI IZOBRAŽEVALNI VIRI

POVZETEK

Izve ek

V tej študiji je obravnavana sedanja uporaba odprtih izobraževalnih virov (OER) pri izobraževanju odraslih, ocenjen njihov potencial in navedena priporočila za politične ukrepe, ob upoštevanju političnih okvirov Evropske komisije. Vključuje tudi nove raziskave o več kot 12 državah članicah, na podlagi sinteze raziskav, ki se že izvajajo v okviru različnih projektov, med njimi projekta POERUP (Policies for OER Uptake – politike za uporabo odprtih izobraževalnih virov) in študije iz leta 2014-15 o skupnih odprtih raziskovalnih virih za Skupno izobraževalno središče (JRC), nadgrajene z dvema novejšima raziskavama za JRC in program vseživljenjskega učenja.

Ta dokument je naročil Odbor Evropskega parlamenta za kulturo in izobraževanje.

AVTORJI

Sero Consulting Ltd, UK: Paul Bacsich in sodelavci v dodatnih raziskavah Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma in Ilmars Slaidins

ODGOVORNA OSEBA

Miklos Gyoeffi
Tematski sektor B: strukturna in kohezijska politika
Evropski parlament
B-1047 Bruselj
E-naslov: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

UREDNIŠKA POMOČ

Lyna Pärt

JEZIKOVNE RAZLIČICE

Izvirnik: EN

O IZDAJATELJU

Če želite vzpostaviti stik s tematskim sektorjem ali se naročiti na njegov mesečni bilten, pišite na: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Rokopis dokončan septembra 2015.

© Evropska Unija, 2015.

Ta dokument je na voljo na spletnem mestu:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI

Za mnenja, izražena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji in ne predstavljajo nujno uradnega stališča Evropskega parlamenta.

Razmnoževanje in prevajanje za nekomercialne namene je dovoljeno pod pogojem, da se navede vir ter da je izdajatelj o tem predhodno obveščen in prejme izvod.

POVZETEK

Pregled

Izobraževanje odraslih je v Evropski uniji zelo pomembno področje. Zaskrbljuje pa je, da ima vsaka peta odrasla oseba nizko stopnjo bralne in numerične pismenosti, vsaka četrta največji nižjo sekundarno izobrazbo in vsaka tretja slaba znanja in spretnosti na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije ali pa jih sploh nima. Čeprav je opazen stalen napredek na tem področju, so potrebna še bistveno intenzivnejša prizadevanja.

Kljub recesiji se uporaba odprtih izobraževalnih virov v Evropi hitro razvija. Nekaj držav članic ima pri odprtem izobraževanju vodilno vlogo. Jasno je, da lahko odprti izobraževalni viri zagotovijo številne koristi, med drugim, dolgoročno, možnost uinkovitejšega izvajanja izobraževanja in hkrati pozornega spremljanja stroškov.

V tej študiji je obravnavano izobraževanje odraslih z uporabo odprtih izobraževalnih virov. Splošnejša najnovejša razmišljanja o izobraževanju odraslih so navedena v poročilu Eurydice iz leta 2015 „Izobraževanje in usposabljanje odraslih v Evropi: širši dostop do priložnosti za učenje“.

Struktura

Študija ima pet poglavij.

V prvem poglavju je kratek uvod.

V drugem poglavju je predstavljeno ozadje politike.

V tretjem je podrobno obrazložen raziskovalni nalet in ponovljeni dve splošni vprašanji: (1) dostopnost/uporabnost odprtih izobraževalnih virov pri izobraževanju odraslih in (2) ukrepi, ki bi jih lahko sprejeli za izboljšanje trenutnega stanja. V tem poglavju je navedenih tudi osem posebnih vprašanj, na katera je tudi treba odgovoriti, zaključki pa se s strukturiranim opisom sektorja za izobraževanje odraslih in kratkim povzetkom Unescove opredelitve odprtih izobraževalnih virov.

Četrto poglavje je dolgo in vključuje podrobne odgovore na večino vprašanj. Odgovor na enega od njih (v zvezi z odprtimi izobraževalnimi viri kot pomočjo za izboljšanje baze znanja) je minimalen, ker je vprašanje obravnavano kot marginalno, del odgovora na drugo vprašanje (o orodjih politike) pa je predstavljen v poglavju o politiki (peto poglavje). Sicer so vprašanja obravnavana po vrstnem redu, kot so bila zastavljena, kljub temu pa sta zaradi zagotovitve „redne poti“ in zato, da bi povezali vprašanja z desetimi strateškimi temami, uporabljena sistem referenc in postopek za upravljanje sprememb, temelje na ugotovitvah, pridobljenih v okviru pobude MIT90s. Študija vključuje natančne odgovore v zvezi s kakovostjo, stroški, uporabo licenc (priporočen je model „Creative Commons“), priložnostnim učenjem in spreminjajo o se vlogo izobraževalnih ustanov. Poglavje se zaključuje z razmišljanjem o ovirah za odprte izobraževalne vire, prosto dostopne spletne učne programe za vse in druge prožne oblike učenja in se tako navezuje na poglavje o politiki. V celotnem poglavju je močno poudarjeno vprašanje, kaj morajo narediti institucije, da bodo sposobne reševati nove izzive pri izobraževanju odraslih, povezane z odprtimi izobraževalnimi viri. Dve ključni referenčni temi, tj. znanje in spretnosti (ter odnos) osebja in študentov, sta obravnavani večinoma, z različnih vidikov.

Peto poglavje vključuje odgovore na vprašanja iz prejšnjega poglavja glede sedanjega političnega dela v zvezi z odprtimi izobraževalnimi viri ter odprtim in prožnim učenjem in tako zagotavlja politično sintezo. Trinajst točk, navedenih v pozivu iz Resolucije Sveta o prenovljenem evropskem programu za izobraževanje odraslih, je preoblikovanih tako, da so upoštevani odprti izobraževalni viri, dokumenti politike visokošolskega izobraževanja ter poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki so bili v okviru projekta POERUP ločeni, pa združeni v novo sintezo, preusmerjeno neposredno na izobraževanje odraslih. V naslednjem oddelku sta obravnavana sektorja za neformalno in priložnostno učenje. Zadnji oddelek vključuje priporočila o povezavi med obema, in sicer prek „portalov za akreditacijo“ (angl. Accreditation Gateways), ki temeljijo na nekdanjih sistemih za priznavanje že pridobljenega znanja (v visokošolskem izobraževanju) in to lahko „vse na enem mestu“ v poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter izobraževanju odraslih.

V zaključku študije je krajši del, namenjen zahvalam, glosar (z več kot 80 termini) in izraben seznam literature (več kot 410 vnosov), tj. v raziskavi uporabljenih dokumentov in poročil. Seznam literature vključuje predvsem poročila o strokovno pregledanih raziskavah in uradna poročila (Eurydice, Eurostat, OECD, UNESCO, itd.), ker pa se znanstvena podlaga hitro spreminja in ni poenotena, je bilo treba obravnavati tudi številne bolj prehodne in manj kakovostne artefakte, hkrati z vse številnejšimi političnimi izjavami Evropskega parlamenta ter Evropske komisije in njenih agencij.

Ključne ugotovitve iz prejšnjega poglavja: vprašanja in odgovori

Sedanje dejavnosti v zvezi z uporabo odprtih izobraževalnih virov so dovolj ustrezne, da smo lahko samozavestno pripravili zaključne ugotovitve, vendar so nekatere od njih eksperimentalne, nekatere (zlasti študije primerov) pa imajo pomanjkljivo znanstveno podlago.

Najbolj koristno je, če je vprašanje odprtih izobraževalnih virov obravnavano v širšem kontekstu uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije pri izobraževanju odraslih.

Vprašanja kakovosti in akreditacije sta po našem mnenju rešljivi, vendar spodbujamo evropske in nacionalne agencije, naj si intenzivneje prizadevajo za njihovo rešitev.

Tudi vprašanje priznavanja že pridobljenega znanja je po našem mnenju rešljivo, vendar je treba posebno pozornost nameniti hitrejšemu napredku v zvezi z evropskim ogrodjem kvalifikacij (EQF), evropskim sistemom zbiranja in prenašanja kreditnih točk (ECTS) ter prenašanjem kreditnih točk na splošno.

Zelo zaželeno zmanjšanje stroškov je morda izvedljivo, vendar so informacije o študiji primera omejene. Poleg tega bi lahko zagotovili prihranke izključno s spremembo izobraževalnega sistema, to pa bi bilo lahko v nekaterih državah lokalnih problematično zaradi poseganja v vlogo institucij ali v njih zaposlenih učiteljev. Potrebni bodo kompromisi. Manjše države in manjše avtonomne regije (zlasti tiste, ki imajo svoj jezik), bi lahko imele težave pri doseganju takšnih kompromisov.

Možni so tudi številni ukrepi, ki vključujejo dvostransko ali večstransko sodelovanje med posameznimi državami lokalnicami.

Ključne ugotovitve iz petega poglavja: priporočila in politike

Kakovost in akreditacija

- Nacionalne agencije za zagotavljanje kakovosti bi morale, s podporo Evropskega združenja za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu (ENQA) in evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET), razvijati razumevanje novih modelov učenja (tudi prek spleta, na daljavo, z odprtimi izobraževalnimi viri in prosto dostopnimi spletnimi učnimi programi za vse) in zagotavljati, da ne bo implicitnih neznanstvenih predsodkov v zvezi s temi novimi modeloma.
- Komisija in pristojni nacionalni in mednarodni organi, ki sodelujejo pri razvoju evropskega visokošolskega prostora in evropskega prostora spretnosti in kvalifikacij, pa bi si morali prizadevati za zmanjšanje regulativnih ovir za nove modele izobraževanja, ki niso vezani na čas študija.
- Države članice bi morale odločno spodbujati izvajalce visokošolskega izobraževanja ter strokovnega izobraževanja in usposabljanja, naj izboljšajo in proceduralno uredijo svoje dejavnosti v zvezi z akreditacijo že pridobljenega znanja.
- Ve države članic bi morale vzpostaviti sistem odprte akreditacije za akreditacijo študentov visokošolskega izobraževanja ter vzporeden model, morda s pristopom „vse na enem mestu“, za akreditacijo poklicnih kompetenc.

Razvoj osebja

- Države članice bi morale v sodelovanju s Komisijo podpirati razvoj spletnih programov za etno in nadaljnje strokovno izobraževanje učiteljev/vodij usposabljanja/predavateljev, usmerjeno v spletno učenje in pravice intelektualne lastnine.
- Države članice bi morale razmisliti o uporabi sistemov za spodbujanje učiteljev/vodij usposabljanja/predavateljev, ki razvijajo svoja pedagoška znanja prek spleta (spletno učenje).

Odprti izobraževalni viri in pravice intelektualne lastnine

- Komisija in države članice bi morale sprejeti in priporočiti standardno licenco „Creative Commons“ za vsa prosto dostopna gradiva za izobraževanje in poklicno usposabljanje, ki ga sofinancirajo.
- Države članice bi morale postopno odpraviti „nekomercialno“ omejevanje vsebin.

Pregled stroškov in druge raziskave

- Države članice bi morale intenzivneje pregledovati stroške univerzitetnega poučevanja in poklicnega usposabljanja ter razmisliti o koristnosti razlika med formalno in neformalno financiranjem institucij.

Prednost študentom

- Države članice bi morale pri odraslih, ki se izobražujejo, spodbujati (v okviru svojih suverenih izobraževalnih namenov in ciljev) razpoložljivost in dostopnost odprtih virov, oblikovanih v okviru državnih programov za kulturni sektor in izobraževalne ustanove.
- Treba bi bilo zagotoviti posebna finančna sredstva za korpuse gradiv, dostopnih prek odprtih izobraževalnih virov, na ključnih tematskih področjih, ki zanimajo odrasle. V idealnem primeru bi morali biti ti korpusi zasnovani tako, da omogočajo neodvisno samostojno učenje in vodeno samostojno učenje (v formalnem in neformalnem sektorju), hkrati pa jih predavatelji lahko uporabijo kot vir pri

izvajanju takšnega izobraževanja. Na ta način je mogoče v največji možni meri izkoristiti naložbe v takšne korpuse. Gradivo bi moralo vključevati tudi avdiovizualne elemente in ne samo „tiho“ tekstovno gradivo, pri zahtevnejših konceptih pa tudi interaktivne komponente in kvize. To bo omogočilo, da se do neke mere odpravijo ovire, ki bi jih lahko imeli tisti, ki imajo slabše bralne sposobnosti v nacionalnem jeziku ali jezikih, pri branju tekstovnega gradiva.

Financiranje

- Skromna sredstva, namenjena podpori izobraževanju odraslih, bi bilo treba postopoma vse bolj ciljno usmerjati na podlagi pristopa, ki temelji na uinku, da bi nagradili napredek odraslih, ki se izobražujejo, v okviru evropskega ogrodja kvalifikacij. V tem procesu bi lahko imeli ključno vlogo portali za akreditacijo („vse na enem mestu“). Znano je, da je za dobro delovanje tega procesa potrebno bolj izpopolnjeno in prodorno evropsko ogrodje kvalifikacij, kot je sedanje.